

Студент 4 курсу
факультету обліку та аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто сучасні вітчизняні та зарубіжні методики аналізу фінансового стану підприємств. Висвітлено особливості оцінки фінансового стану підприємств АПК. Визначено основні завдання аналізу фінансової діяльності аграрного підприємства.

Аннотация. Рассмотрены современные отечественные и зарубежные методики анализа финансового состояния предприятий. Освещены особенности оценки финансового состояния предприятий АПК. Определены основные задачи анализа финансовой деятельности аграрного предприятия.

Annotation. The modern domestic and foreign techniques of financial analysis companies. Features of assessing the financial condition of agricultural enterprises. The main task of analyzing financial performance of the agricultural enterprise.

Ключові слова: фінансовий стан, сільськогосподарське підприємство, фінансові показники, прибуток, методика, фінансова стійкість, система коефіцієнтів.

Сільське господарство в Україні є однією з пріоритетних галузей економіки. Процес його виходу із затяжної системної кризи проходить повільно і з багатьма ускладненнями. Сільськогосподарські підприємства втратили свою стійкість, здатність підтримувати оптимальну пропорційність щодо розвитку свого виробництва, адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. Усе це вимагає впровадження відповідної системи підвищення фінансової та економічної стійкості підприємств як найважливішої складової забезпечення їхньої конкурентоспроможності в процесі реалізації стратегічних цілей розвитку.

Аналіз фінансового стану сільськогосподарського підприємства є невід'ємною частиною діяльності АПК. Саме від аналізу та діагностики економічного стану підприємства залежить успіх його діяльності, тому питанням аналізу й оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств приділяється стільки уваги. На основі аналізу й оцінки ефективності роботи може бути розроблена стратегія розвитку, яка дозволить не лише контролювати майбутнє підприємства, але і зробити його більш передбаченим і успішним.

Оцінкою діяльності сільськогосподарських підприємств і безпосередньо аналізом їх фінансового стану займалися такі вчені як Ф. Бутинець, О. Демченко, О. Жидяк, В. Клочан та ін. [1; 3 – 4].

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю систематичної оцінки фінансового стану підприємства за допомогою системи показників з метою визначення рівня розвитку підприємства, його фінансової стійкості, незалежності, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, його місце на національному ринку і системі АПК держави.

Метою даної статті є розкриття особливостей аналізу фінансового стану та визначення показників що його характеризують на сільськогосподарських підприємствах.

Фінансовий стан – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами [5, с. 886].

За своїм змістом і завданням аналіз господарської діяльності в АПК майже не відрізняється від аналізу в інших галузях національної економіки, проте він має деякі особливості в методиці його проведення, які обумовлені специфікою цієї галузі виробництва:

- 1) урахування впливу природно-кліматичних умов на результати сільськогосподарського виробництва;
- 2) оцінка сезонного характеру сільськогосподарського виробництва;
- 3) урахування значної тривалості виробничого циклу;
- 4) оцінка якості земельних угідь сільськогосподарського підприємства;
- 5) відмінність сільського господарства від інших галузей виробництва полягає в тому, що частина готової продукції використовується у власному господарстві;
- 6) розрахунок специфічних показників, що характеризують діяльність підприємства (врожайність, продуктивність худоби, жирність молока та ін.);
- 7) урахування можливості широкого використання міжгосподарського та порівняльного аналізу;
- 8) урахування місцезнаходження господарства, що характеризується віддаленістю від районних і обласних центрів, автомобільних і залізничних шляхів, підприємств – переробників сільськогосподарської продукції [2, с. 177 – 178].

Методика аналізу фінансового стану підприємства залежить від поставленої мети і таких чинників, як час і необхідна глибина аналізу, інформаційного, методичного, кадрового і технічного забезпечення.

Залежно від часу і необхідної глибини аналізу фінансового стану підприємства для ухвалення економічно обґрунтованого управлінського рішення розрізняють експрес-аналіз фінансового стану та поглиблений факторний аналіз фінансового стану.

Аналіз фінансового стану підприємств ґрунтується головним чином на відносних показниках, оскільки абсолютні показники балансу в умовах інфляції практично неможливо привести в зставний вигляд.

- Фінансовий стан аграрного підприємства визначають за такими елементами:
- прибутковістю роботи підприємства;

- оптимальністю розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів;
- наявністю власних фінансових ресурсів не лише мінімально потрібного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції;
- раціональним розміщенням основних і обігових фондів;
- платоспроможністю та ліквідністю.

Фінансовий стан аграрного підприємства залежить від результатів його виробничої комерційної і фінансової діяльності, тобто чим вищими є показники виробництва і реалізації продукції робіт та послуг, тим нижча їх собівартість, якщо вища рентабельність і вищий прибуток, то фінансовий стан аграрного підприємства є кращим, і навпаки [3].

Фінансова стійкість є віддзеркаленням стабільного перевищення доходів над витратами, дає змогу вільно маневрувати грошовими коштами сільськогосподарських підприємств і шляхом ефективного їх використання сприяє безперервному процесу фінансово-господарській діяльності. Унаслідок чого забезпечуються платоспроможність сільськогосподарських підприємств і можливість залучення ними кредитів. Відповідно, сутність фінансової стійкості – це стабільна наявність фінансових ресурсів, що дає змогу забезпечувати платоспроможність сільськогосподарських підприємств, її кредитоспроможність і здійснювати розширене відтворення на основі оптимального формування і збалансованого поєднання власних і позикових фінансових ресурсів.

Унаслідок цього змістовний аспект фінансового стану сільськогосподарських підприємств відображає результат фінансових відносин з формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, що характеризує ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість і результативність діяльності сільськогосподарських підприємств на конкретну дату [4].

Деякі автори вважають, що значна кількість показників, які характеризують фінансовий стан підприємства у різних його аспектах, часом не дозволяє скласти цілісне уявлення про дійсний стан справ. Це зумовлює необхідність здійснювати комплексну інтегровану оцінку фінансового стану. Для цього доцільно використовувати систему коефіцієнтів, яку можна поділити на такі групи: коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти фінансової стійкості, коефіцієнти якості активів, коефіцієнти ефективності використання активів, коефіцієнти прибутковості. Слід також зазначити, що на сьогоднішній день у літературі не визначено поняття фінансового стану галузі.

Михайлов М. Г. зазначає, що до показників, які визначають і відображають фінансовий стан галузі можна віднести: виручку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) по галузі, фінансові результати діяльності, рентабельність по галузі, дебіторську заборгованість, кредиторську заборгованість, збитковість підприємств, податкову заборгованість, заборгованість по заробітній платі.

Клочан В. П. у своїй роботі пропонує методику діагностики фінансового стану підприємства методом коефіцієнтів із подальшою бальною оцінкою кожного з них. В основі методу лежить розрахунок трьох показників ліквідності (платоспроможності), коефіцієнта автономії й рівня рентабельності активів; порівняння їхніх значень із нормативами і бальна оцінка кожного з п'яти показників. За сукупною кількістю балів проводиться діагностика фінансового стану підприємства [6]. Перевагою цього методу є простота його застосування та використання загальноприйнятих показників, які мають обґрунтовані нормативи.

Слід пам'ятати, що для визначення і порівняння рівня фінансового стану галузей економіки можна використовувати єдиний показник, який дасть можливість ідентифікувати рівень фінансового стану галузі порівняно з іншими. Інтегральний індекс фінансового стану економічної галузі можливо оцінювати по заборгованості та фінансовим результатам від діяльності.

Управління фінансовим станом сільськогосподарських підприємств потребує оптимізації рівня його фінансового потенціалу. При управлінні структурою фінансових ресурсів слід використовувати методики аналізу, які враховують специфічні галузеві особливості підприємства такі як сезонність виробництва, конкуренції на ринку. Збільшення фінансового потенціалу здійснюється для забезпечення якісних змін у складі інших елементів економічного потенціалу, що забезпечує нові можливості для економічного зростання підприємства.

Науковим результатом даного дослідження є систематизація особливостей аналізу фінансового стану сільськогосподарських підприємств та обґрунтування раціональності визначення інтегрального показника оцінки фінансового стану. Перспектива подальших наукових досліджень у даному напрямі полягає в розробці методик визначення інтегрального показника оцінки фінансового стану аграрних підприємств.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Економічний аналіз : навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів спеціальності 7.050.106 "Облік і аудит" / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП Рута, 2003. – 680 с. 2. Мішина С. В. Аналіз у галузях виробництва та послуг : навчальний посібник / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 240 с. 3. Жидяк О. Р. Фінансовий стан та вдосконалення контролю за фінансовими показниками аграрного підприємства / О. Р. Жидяк // Вісник Таврійського державного аграрного університету. – 2011. – № 10. – С. 138–142. 4. Демченко О. В. Фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств / О. В. Демченко // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2 [40]. – С. 289–298 5. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с. 6. Використання методу коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства / В. П. Клочан, В. Ф. Клочан, Н. І. Костаневич та ін. // Економіка АПК. – 2008. – № 7. – С. 54–55.